

اندیش نامه معماری

دوفصلنامه علمی دانشکده معماری و شهرسازی
سال اول، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۰

طراحی مبتنی بر شواهد در مراکز درمانی با رویکرد ارزیابی قیاسی
نمونه موردی: بررسی میزان رضایتمندی بیماران بستری بیمارستان امام خمینی (ره) تهران از کیفیت فضاهای
بیمارستان (۲۵-۱۱)

آیدا صادقی / سید بهشید حسینی

سنجش کیفیت محیط مسکونی اقشار کم درآمد
مطالعه موردی: مسکن مهر شهر جدید هشتگرد (۴۵-۲۷)
زهرآ صدریان / سیدعباس آقازندان فر / سیدباقر حسینی / سعید نوروزیان ملکی

نسبت فرآیند طراحی در معماری و علوم رایانه (۶۰-۴۷)
علیرضا فاضل / علیرضا مستغنی

بررسی پژوهش‌های انرژی در زمینه معماری در ایران (۸۷-۶۳)
ریمای فیاض / نوشین ابوالحسنی / مریم فخاری

مروری بر مداخلات بهسازی انرژی دیوارهای خارجی (۱۱۱-۸۹)
مولود کریمیان / بهروز محمدکاری

فرایند طراحی یکپارچه ساختمان سبز: عوامل انسانی و راهکارها (۱۴۵-۱۱۳)
سیده الهام فرهانیان / سید عباس آقازندان فر / احسان عرب انواری

طراحی مبتنی بر واقعیت حسی: از حس بصری تا تجربه وجودی (۱۵۴-۱۴۷)
نویسنده: یوهانی پالاسما / مترجمان: آرزو منشی‌زاده / مهسا مسعودی

اخبار آموزشی و پژوهشی (۱۷۳-۱۵۷)

معرفی پایان‌نامه‌های دکتری، معرفی کتاب، برگزاری نمایشگاه مشق هنر

اندیش نامه معماری

دوفصلنامه علمی دانشکده معماری و شهرسازی
سال اول، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۰

صاحب امتیاز: دانشگاه هنر
مدیر مسئول: دکتر علیرضا مستغنی
سردبیر: دکتر ریما فیاض
مدیر داخلی: مهندس مهسا باقری
طراح ساختار بصری نشریه: علی عبدی

ناشر: دانشگاه هنر
نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان شهید سرهنگ سخایی، شماره ۵۶
کد پستی: ۱۱۳۶۸۱۳۵۱۸
صندوق پستی: ۶۵۵-۱۱۱۵۵

وبسایت: arcand.journal.art.ac.ir
پست الکترونیک: arcand@art.ac.ir

شماره مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی:
۸۵۱۴۷ مورخ ۱۳۹۸/۲/۲

● کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

● مقالات مندرج در این مجله الزاماً بیانگر دیدگاه‌های *اندیش نامه معماری* نیست و نویسندگان محترم مسئول مقالات خود هستند.

راهنمای نویسندگان

۹.۱. پی‌نوشت‌ها شامل معادل‌های لاتین و توضیحات ضروری درباره اصطلاحات و مطالب مقاله، که با شماره بالای مطلب، در متن مشخص می‌شود.

۱۰.۱. فهرست منابع فارسی و لاتین به ترتیب حروف الفبا برحسب نام خانوادگی نویسنده.

۱۱.۱. بخش انگلیسی شامل کلیه مشخصات مورد نیاز در صفحه اول بخش فارسی به‌علاوه چکیدهٔ مقاله در حدود ۵۰۰ تا ۷۰۰ کلمه و کلیدواژه‌ها منطبق با کلیدواژه‌های بخش فارسی.

۲. نوع و اندازه قلم نگارش به شرح زیر است:

نام بخش	نوع قلم	اندازه قلم
عنوان مقاله	بی نازنین سیاه	۱۶
نام و عنوان نویسندگان	بی نازنین نازک	۱۳
عنوان بخش	بی نازنین سیاه	۱۳
زیر بخش	بی نازنین سیاه	۱۲
متن چکیده	بی نازنین نازک	۱۱
متن مقاله	بی نازنین نازک	۱۲
زیر نویس شکل و نمودار و تصویر	بی نازنین سیاه	۱۰
سر نویس جدول	بی نازنین سیاه	۱۰
منابع و مأخذ	بی نازنین نازک	۱۱
مأخذ زیر جداول و تصاویر	بی نازنین نازک	۱۰

۳. شیوهٔ درج منابع:

۱.۳. در متن مقاله بدین‌صورت:

(نام‌خانوادگی نویسنده، سال انتشار، صفحه).

۲.۳. در فهرست منابع پایان مقاله به صورت:

• کتاب‌ها: نام خانوادگی نویسنده، نام نویسنده (سال انتشار) عنوان کتاب، نام مترجم یا مصحح، نام ناشر، محل انتشار.

• مقاله‌ها: نام خانوادگی نویسنده، نام نویسنده (سال انتشار) «عنوان مقاله»، نام مجله، جلد، شماره مجله ، شماره صفحه‌های مقاله در مجله.

۴. مجله در ویرایش شکلی متن از شیوه‌نامهٔ مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی پیروی می‌کند.

۵. عکس‌ها، تصاویر، نمودارها و جدول‌ها در حداقل تعداد ضروری، با کیفیت مناسب و با اشاره به منبع مورد استفاده شامل (نام خانوادگی نویسنده، سال انتشار، صفحه) تهیه شود.

۶. عکس‌ها و تصاویر با درجه وضوح DPI ۳۰۰ و با فرمت TIFF و اندازه A5 به صورت جداگانه ارسال شود.

۷. حجم مقاله‌ها باید حداکثر ۷۰۰۰ کلمه باشد.

۸. نام، نشانی و شمارهٔ تماس نویسندگان در صفحه‌ای جداگانه ارائه شود.

• **نگارندگان محترم می‌توانند مقالات خود را به آدرس ایمیل نشریه به نشانی زیر ارسال نمایند:**

arcand@art.ac.ir

ضوابط پذیرش مقالات

۱. نشریهٔ «اندیش‌نامهٔ معماری» در زمینه معماری و حوزه‌های مرتبط با معماری مقاله علمی می‌پذیرد.

۲. مقاله‌های ارسالی نباید قبلاً در نشریهٔ دیگری چاپ شده باشند و یا هم‌زمان در مجله دیگری در حال بررسی باشند.

۳. مقاله‌ها باید به زبان فارسی و با رعایت اصول و آیین‌نگارش این زبان باشند.

۴. مقالات ارسالی به نشریه باید همراه با گواهی همانندجویی از یک سامانهٔ معتبر باشند.

۵. مقاله‌ها پس از تأیید داوران و تصویب هیئت تحریریه چاپ می‌گردند.

۶. مسئولیت مطالب مطرح‌شده در مقاله‌ها بر عهدهٔ نویسنده یا نویسندگان است.

۷. مجله در قبول، رد یا اصلاح مقاله‌ها آزاد است. مقاله و ضمیمه‌های آن در دفتر مجله باقی می‌ماند و بازگردانده نخواهد شد.

۸. چاپ مقاله‌های منتشرشده در این نشریه بدون ذکر منبع در سایر نشریات و کتاب‌ها ممنوع است.

۹. نشریه پذیرای مقالات حاصل از گزارش‌های پژوهشی، رساله‌های دکتری، پایان نامه‌های کارشناسی ارشد، پژوهش آزاد دارای محتوای علمی و ترجمه‌های با محتوای ارزشمند است. مقاله‌های مروری از نویسندگان تنها در صورتی پذیرفته می‌شوند که در نگارش آنها از منابع معتبر و متعدد استفاده شده باشد.

راهنمای تهیه و ارسال مقالات

۱. مقاله‌ها باید به ترتیب دارای بخش‌های زیر باشند:

۱.۱. صفحهٔ اول شامل عنوان کامل مقاله، نام و نام خانوادگی نویسنده یا نویسندگان به همراه رتبهٔ علمی و نام مؤسسه یا محل اشتغال، نشانی، شماره تلفن، شماره دورنگار، پست الکترونیکی (درصورتی‌که نویسنده عهده‌دار مکاتبات غیر از نویسنده اول باشد، باید به‌صورت کتبی از سوی نویسندگان به دفتر نشریه معرفی شود).

۲.۱. چکیدهٔ فارسی حدود ۲۵۰ تا ۳۰۰ کلمه (با محتوای «بیان مسئله»، «هدف یا اهداف تحقیق»، «روش تحقیق» و «یافته‌ها و نتایج») ارائه شود.

۳.۱. کلیدواژه‌ها شامل سه تا پنج کلمه.

۴.۱. مقدمه شامل: بیان مسئله، اهداف تحقیق و معرفی کلی مقاله.

۵.۱. پیشینهٔ نظری تحقیق.

۶.۱. روش شناسی تحقیق.

۷.۱. یافته‌ها و نتیجه‌گیری.

۸.۱. تشکر و قدردانی از همکاری و راهنمایی کسانی که در تدوین مقاله نقش داشته‌اند.

چشم‌انداز و اهداف

دو فصلنامهٔ اندیش‌نامهٔ معماری نشریه‌ای علمی است که نتایج حاصل از تحقیقات اصیل پژوهشگران و متخصصین را در زمینه‌های مختلف معماری و مرتبط با معماری معرفی می‌نماید. تلاش این نشریه تعمیم دانش در حوزهٔ معماری و حوزه‌های بین‌رشته‌ای معماری و ارائه راه‌حل‌ها و بررسی مسائل و چالش‌های مرتبط با معماری گذشته و امروز در داخل و خارج ازکشور است. نشریه پذیرای مقالات حاصل از گزارش‌های پژوهشی، رساله‌های دکتری، پایان‌نامه‌های کارشناسی‌ارشد، پژوهش‌های آزاد دارای محتوای علمی، مقاله‌های مروری، ترجمه‌های با محتوای ارزشمند، معرفی و نقد آثار برتر معماری در ایران و خارج از کشور است.

نشریهٔ اندیش‌نامهٔ معماری در جهت دستیابی به اهداف زیر راه‌اندازی شده است:

- پاسخگویی به نیازهای علمی کشور در زمینه معماری و حوزه‌های مرتبط با آن از قبیل تئوری معماری، تاریخ معماری، نقد معماری، فناوری معماری، چالش‌های روز معماری در کشور و خارج از کشور، معماری پایدار، معماری سبز، حوزه‌های بین‌رشته‌ای معماری از قبیل معماری و انرژی، فیزیک ساختمان و معماری، معماری بیونیک، مدیریت پروژه و ساخت، مباحث سازه در معماری، کاربرد نرم‌افزارها و هوش مصنوعی در معماری و دیگر حوزه‌های مرتبط با معماری.
- رفع نیازهای علمی و پژوهشی کشور در حوزهٔ معماری و حوزه‌های مرتبط با معماری
- توسعه دانش نظری و عملی در حوزهٔ معماری و حوزه‌های مرتبط با معماری از طریق نشر مقالات بنیادی، توسعه‌ای، کاربردی، مروری
- نشر آخرین یافته‌ها در موارد فوق برای بهره‌برداری پژوهشگران و متخصصین داخلی و خارجی
- ارتقای کیفیت علمی نشریه برای کسب رتبه بالای علمی داخلی و بین‌المللی

اسکوپ نشریه

انواع مقالات مورد پذیرش نشریه:

۱. مقالهٔ پژوهشی (Original/Research Article)

۲. مقالهٔ مروری (Review Article)

۳. مقالهٔ نقطه‌نظر (Perspective, Viewpoint Article)

۴. مقالهٔ فنی (Technical Article)

۵. مقالهٔ کوتاه (Short Paper)

اندیش‌نامهٔ معماری

دوفصلنامهٔ علمی دانشکدهٔ معماری و شهرسازی
سال اول، شمارهٔ اول، بهار و تابستان ۱۴۰۰

فهرست مطالب

۱۱	طراحی مبتنی بر شواهد در مراکز درمانی با رویکرد ارزیابی قیاسی نمونهٔ موردی: بررسی میزان رضایتمندی بیماران بستری بیمارستان امام خمینی (ره) تهران از کیفیت فضاهای بیمارستان آیدا صادقی / سید بهشید حسینی
۲۷	سنجش کیفیت محیط مسکونی اقشار کم‌درآمد مطالعهٔ موردی: مسکن مهر شهرجدید هشتگرد زهرآ صدریان / سیدعباس‌آقا یزدان‌فر / سیدباقر حسینی / سعید نوروزیان ملکی
۴۷	نسبت فرآیند طراحی در معماری و علوم رایانه علیرضا فاضل / علیرضا مستغنی
۶۳	بررسی پژوهش‌های انرژی در زمینهٔ معماری در ایران ریما فیاض / نوشین ابوالحسنی / مریم فخاری
۸۹	مروری بر مداخلات بهسازی انرژی دیوارهای خارجی مولود کریمیان / بهروز محمدکاری
۱۱۳	فرایند طراحی یکپارچهٔ ساختمان سبز: عوامل انسانی و راهکارها سیده الهام فرهانیان / سید عباس‌آقا یزدان‌فر / احسان عرب‌انواری
۱۴۷	طراحی مبتنی بر واقعیت حسی: از حس بصری تا تجربهٔ وجودی نویسنده: یوهانی پالاسما / مترجمان: آرزو منشی‌زاده، مهسا مسعودی

اعضای هیأت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا)	
دکتر زهرا اهری	دانشیار دانشکدهٔ معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی
مهندس سید محمد بهشتی	عضو هیئت علمی مرکز آموزش عالی میراث فرهنگی صاحب‌نظر تاریخ معماری و میراث فرهنگی
دکتر عیسی حجت	استاد دانشکدهٔ معماری و شهرسازی دانشگاه تهران
دکتر سید بهشید حسینی	استاد دانشکدهٔ معماری و شهرسازی دانشگاه هنر
دکتر ریما فیاض	دانشیار دانشکدهٔ معماری و شهرسازی دانشگاه هنر
دکتر محسن فیضی	استاد دانشکدهٔ معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران
دکتر علیرضا مستغنی	دانشیار دانشکدهٔ معماری و شهرسازی دانشگاه هنر
دکتر منوچهر معظمی	استادیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر

مسئولان امور اجرایی (به ترتیب حروف الفبا)	
مهندس مهسا باقری	مدیر داخلی
علی عبدی	طراح ساختار بصری

مشاوران علمی این شماره (به ترتیب حروف الفبا)	
دکتر نادیه ایمانی	
دکتر محمدرضا رحیم‌زاده	
دکتر آرزو منشی‌زاده	

ویراستاران	
دکتر ابوالفضل توکلی شاندیز	ویراستار ادبی

طراحی مبتنی بر واقعیت حسی از حس بصری تا تجربه وجودی^۱

1 Pallasmaa, Juhani (2019). Design for Sensory Reality: From Visuality to Existential Experience Architectural Design. Special Issue: The Identity of the Architect: Culture & Communication 89(6), 22- 27.

نویسنده: یوهانی پالاسما^۱

مترجمان: آرزو منشی‌زاده^۲، مهسا مسعودی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۹/۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۹/۱۹

معرفی مقاله

مقاله حاضر نوشته یوهانی پالاسما در آخرین شماره مجله AD، ویژه‌نامه هویت معمار: فرهنگ و ارتباطات، به تاریخ نوامبر ۲۰۱۹ (آبان ۱۳۹۸) توسط انتشارات جان وایلی اندرسون منتشر شده است. پالاسما (۱۹۳۶)، معمار فنلاندی از متفکران و نظریه‌پردازان معاصر معماری است که به‌واسطه تألیفات و کتابهای متعددش که به فارسی ترجمه شده، در ایران شناخته می‌شود. او در نوشته‌هایش به علاقه خود به هنرهای بصری و روان‌شناسی گشتالت در دهه ۶۰ میلادی اشاره می‌کند و اینکه چگونه پس از مدتی زندگی در آفریقا و تأمل در حوزه انسان‌شناسی، اعتمادش را به «عقلانیت غربی، خیراندیشی شک‌ناپذیر تکنولوژی، و عمومیت فرهنگ و تفکر» از دست داده است. او بعدها مطالعاتش را در حوزه فلسفه به‌خصوص پدیدارشناسی، با تمرکز بر آثار باشلار و مرلوپونتی ادامه می‌دهد و تفکر مرلوپونتی را سرچشمه الهام بی‌پایان می‌یابد. او در تألیفاتش همچون چشمان پوست، دست متفکر، خیال مجسم و چند اثر دیگر که به فارسی ترجمه شده‌اند، با بهره‌گیری از نگاه پدیدارشناسانه در حوزه فلسفه و روان‌شناسی محیطی، به نقد بینایی‌محوری فعلی در رشته معماری و تفکیک ذهن و تن می‌پردازد و بر شیوه تجربه زیسته، عمیق و چندحسی معماری که می‌تواند ما را به سویه‌های وجودی ادراک آگاه کند تأکید دارد. پالاسما در این مقاله مطلب جدیدی نسبت به دیگر تألیفاتش ندارد، ولی می‌توان با چکیده‌ای از نظریات او درباره معماری چندحسی و افراد و پروژه‌هایی که به زعم او در این راه گام برداشته‌اند، آشنا شد.

1 Pallasmaa, Juhani

a.monshizade@art.ac.ir

۲ استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر، تهران، ایران (نویسنده مسئول مکاتبات)

۳ مدرس مدعو گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر، تهران، ایران

متن مقاله

ادراک صرفاً بصرمحور همچنان در آفرینش معماری غالب است. معمار، معلم و نویسنده فنلاندی، یوهانی پالاسما، در نقد کوتاه‌بینی این رویکرد، فهم کلان‌نگرتری از معماری را [به‌جای جزءنگری] به مثابه راهی برای ارتباط میان قدرت و تجربه بدن‌مند محیط به‌واسطه همه حواس بدنی، مطرح می‌کند.

معماری بیش از هرچیز به عنوان رشته‌ای بصری مورد توجه بوده، نظریه‌پردازی‌شده، مورد تفکر قرار گرفته و عمل شده است. و طبعاً محیط‌ها و بناها به‌واسطه تصاویر، ابزارها و بازنمایی‌های بصری توسعه می‌یابند. هرچند فارغ از سلطه تاریخی بینایی، معماری ذاتاً فرمی هنری از کلیه حواس در تعامل است. حس تجربی ما از واقعیت، تأثیر و تأثر حواس را بر یکدیگر ایجاب می‌کند. این دریافت‌های حسی که به‌صورت تجربه‌ای واحد و یکپارچه در هم می‌آمیزند، به تجربه چندحسی واقعیت منجر می‌شوند. همان‌طور که مرلوپونتی^۱ [فیلسوف پدیدارشناسی ادراک] اشاره می‌کند: درک من جمع جبری داده‌های بصری، لمسی و شنوایی نیست؛ من در مجموع با همه وجودم درک می‌کنم؛ من ساختاری منحصربه‌فرد از چیزها به‌دست می‌آورم، راه منحصربه‌فردی از بودن که با همه حواسم به یکباره ارتباط برقرار می‌کند. تنها این تجربه‌های کاملاً درهم تنیده می‌تواند صحت واقعیت را بازتاب دهد.^۲

تصویر ۱. اثر پیتر زومتور، حمام والس، سوییس^۳

1 Merleau-Ponty

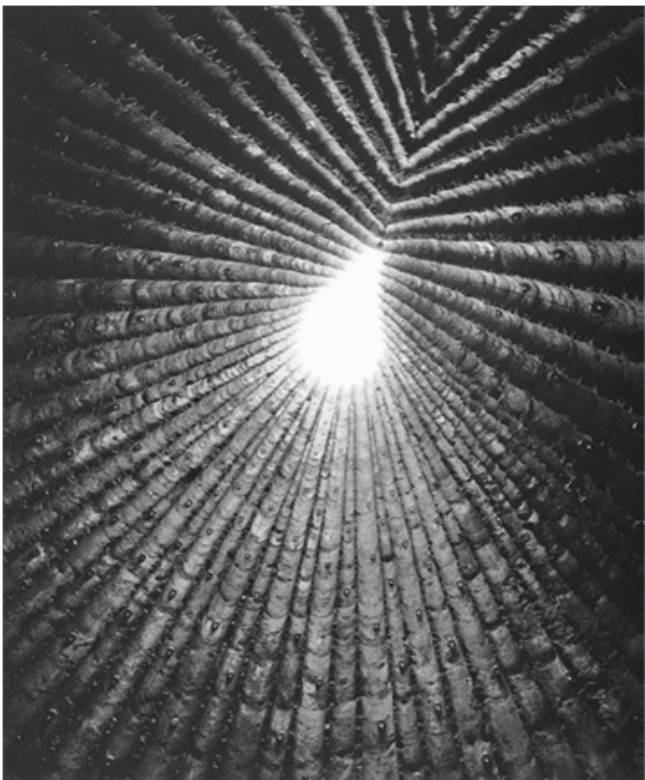
2 Maurice Merleau-Ponty (1968). 'The Film and the New Psychology', in The Visible and the Invisible, Northwestern University Press (Evanston, IL), p 48.

۳ این تصویر و تصاویر دیگر این مقاله توسط هلن پینت گرفته شده‌اند. عکاسی‌های او، هرچند مستندات راستینی از بناها هستند ولی بیشتر از واقعیت‌های کالبدی، تجربه ذهنی و حسی را مجسم می‌کنند. آنها نمونه‌هایی از عکاسی معماری همدلانه هستند که به حضور چندحسی و شاعرانه بدل می‌شوند. در حین انتقال ریزبینی‌های ادراکی معماری، کارهای خودجوشی در هنر عکاسی محسوب می‌شوند.

چندگانگی حسی

بدیهی است جنبه‌هایی از طراحی که از طریق بینایی درک می‌شوند، با استفاده از ابزارهای بصری مورد پرداخت و گفتگو قرار می‌گیرند. اما ما چگونه کیفیت‌های شنوایی، لامسه، بویایی و چشایی بناها را در تخیلمان، یا اتمسفرها و احساسات تجربه‌شده مکان‌ها را از نظر محیطی به تصویر درمی‌آوریم؟ ما برتری بینایی به عنوان داده معلوم در معماری را مفروض قرار دادیم درحالی‌که شواهدی مبنی بر شکل‌گیری و انتخاب فضاهای ابتدایی بشر با توجه به صدا و جنبه‌های آکوستیک نسبت به کیفیت‌های بصری وجود دارد. به گواهی تاریخدانان فرهنگی نیز تا قرن هفدهم، مهم‌ترین حس در تجربه محیطی بشر، شنوایی و بویایی بوده، و بینایی نسبت به این حواس ابتدایی متأخرتر است.^۱

با این حال در ادراک بصری، نیز یک تجربه لامسه ذهنی وجود دارد که به ما از مادیت مصالح، سختی، بافت سطوح، وزن و دما آگاهی می‌بخشد. این تجربه لمسی درآمیخته با بینایی، در بیانیه ۱۹۲۳ معماری مدرن، در کتاب به سوی معماری^۲ لوکوربوزیه^۳ modénature نامیده می‌شود.^۴

تصویر ۲. اثر پیتر زومتور، نمازخانه برادر کلاوس، مشرنیش، آلمان، ۲۰۰۷

1 See, for instance, Robert Mandrou as quoted in Martin, Jsy (1994). Downcast Eyes: The Denigration of Vision in Twentieth-Century French Thought, California University Press (Berkeley and Los Angeles), pp 34–5.

2 Towards a New Architecture

۳ معادل انگلیسی این واژه contour and profile است که نویسنده در کتاب چشمان پوست نیز به کار برده است.

4 Le Corbusier (1959). Towards a New Architecture. London : The Architectural Press.

گاستون باشلار^۱ فیلسوف علم و خیال شاعرانه، تصاویر را به دو دسته فرم و ماده تقسیم کرده است. به نظر او نوع آخر [یعنی ماده]، تجربیات احساسی عمیق‌تری را بیان می‌کند.^۲ کیفیت‌های لمسی نهفته در ادراک بصری، نقشی اساسی در احساس طراحی معماری دارند. زمختی و فقدان دعوت‌کنندگی معماری معاصر از گستردگی به حاشیه رانده شدن این حس یعنی لامسه پنهان در بینایی ناشی می‌شود. ما از طریق بینایی به اضافه حواس دیگرمان، لمس می‌کنیم، می‌شنویم، می‌بوییم و می‌چشیم. از این گذشته، به‌عنوان طراحان این‌گونه آموخته‌ایم که صرفاً نسبت به بینایی متمرکز [یا در کانون دید] هوشیار باشیم، در صورتی که به نظر می‌رسد ادراکات محیطی خارج از کانون دید نقش مهم‌تری را در تجربه ما از کیفیت‌های فضایی، موقعیت‌ها، اتمسفرها و احساسات داشته باشد. اما چگونه طراحان این چندگانگی و تجربیات غالباً مبهم را در فرآیند کاری‌شان عینی و ملموس می‌کنند و چگونه آن را در واقعیت با اهل فن و سازندگان درمیان می‌گذارند؟

در حقیقت، واقعیت تجربی بخش معنادار معماری، جمعی از ویژگی‌ها یا صفات حسی‌اش نیست، از آن‌جا که جهان وجودی خودش را تولید می‌کند، جهانی که ما با فهم از خویشتن و به‌واسطه حس آگاهانه‌مان با آن به تعامل می‌رسیم. آندری تارکوفسکی^۳ شاعر تجربه‌های سینمایی می‌گوید: تصویر [هنری]، معنای مشخصی که توسط کارگردان بیان شده باشد، نیست، بلکه [گویی] تمام جهان در قطره‌ای آب منعکس شده است.^۴ موجودیت‌های معماری به‌یادماندنی نیز مشابه تمامیت جهان‌های منحصربه‌فرد است.

طراحی مبتنی بر حواس مغفول

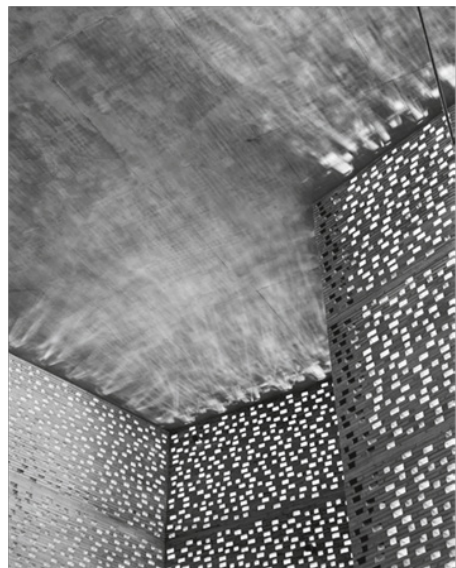
صداها و کیفیت‌های آکوستیکی، به‌صورت آگاهانه و قاعده‌مند معمولاً در طراحی سالن‌های کنسرت، تالارها و کلیساها به‌کار می‌روند، درحالی‌که هر فضایی چه درونی و چه بیرونی، ویژگی‌های شنیداری خاص خود را دارد. در طول دو دهه گذشته، محیط‌های صوتی و مناظر صوتی، موضوع مطالعه [و دغدغه] موسیقی‌دان‌ها، هنرمندان، روان‌شناسان و رقاصان بوده‌اند، درحالی‌که کمتر به عنوان [دغدغه] معماران مطرح شده‌اند. برخی از همایش‌های بین‌المللی اخیر با موضوعیت محیط‌های صوتی، به پیاده‌روی-سیاحت شنیداری در محیط‌های روزمره شهری، محیط‌های صنعتی و محیط‌های پارک می‌پردازند و روی چندگانگی صداها و طبیعتی یا انسان‌ساخت، معانی احساسی آن اعم از خوشایند یا ناخوشایند مطالعه می‌کنند.

شرکت‌کنندگان از غنای مناظر صوتی روزمره که ما معمولاً به آن توجه لازم را نداریم، شگفت‌زده می‌شوند. [در واقعیت] ما آن را به پس‌زمینه مشاهده آگاهانه‌مان می‌بریم. چطور یک معمار می‌تواند آمبیانس صوتی یک طراحی را بفهمد و این قصد [معمارانه] را به گفتگو بگذارد؟ چطور ویژگی‌های صوتی می‌توانند در فرایند طراحی به‌صورت اهداف آگاهانه دربیایند و مشارکت‌کنندگان با پیش‌زمینه‌های حرفه‌ای متفاوت را لحاظ کنند؟

اغلب ما به بوها و مزه‌ها به عنوان دریافت‌های حسی‌ای که کمترین معنی را در معماری به ذهن متبادر می‌کنند توجه می‌کنیم. درحالی‌که در یک کلیسای قدیمی، بوی شمع‌های سوخته در طی قرن‌ها [به فضا] ویژگی به‌یادماندنی و هویت‌بخش می‌دهد و حتی رایحه‌هایی فراتر از آگاهی مصالح همچون سنگ، آجر، سنگ آهک، بتن و چوب که فضاها را می‌سازند، در خلق اتمسفر

احساسی و حس مکان و واقعیت [آن فضا] سهیم هستند. هر خانه‌ای بوی خاص خودش را دارد و حتی بر اساس اظهارنظر زیست‌شناسان ما به‌صورت ناآگاهانه جفت یا همسر خود را بر اساس رایحه انتخاب می‌کنیم. بوها همه‌جا هستند و به تجربیات ما هویت می‌دهند. حتی مشاغل با بوهایشان قابل شناسایی‌اند، فقط کافی است به کارگاه نجار، کفاش، آهنگر، چاپخانه یا استودیوی هنرمندان مختلف فکر کنید. ما بوهای ویژه ایستگاه‌های راه‌آهن، کتابخانه‌ها، فروشگاه‌ها، بازارها، ورزشگاه‌ها را از هم تشخیص می‌دهیم، اما ما چگونه رایحه فضاها را موقع طراحی، تعیین و بیان کنیم؟

اغلب معماران، نقش مزه‌ها را در کار طراحی‌شان نادیده می‌گیرند. درحالی‌که مزه و بوها در هم می‌آمیزند و اغلب مواد – به‌ویژه مصالح طبیعی همچون انواع سنگ، چوب، فلز و پارچه – به دریافت‌های ذهنی نیمه‌آگاه منجر می‌شوند. مرمهرای رنگی و جلایافته، تجربه‌های چشایی، حتی تمایل به لمس کردن سطوح با انگشتان را برمی‌انگیزند. اولین تجربه ما با جهان در طفولیت از طریق دهان اتفاق می‌افتد. در ادبیات روان‌شناسی این درونی‌سازی جهان از طریق دهان را «درون‌فکنی»^۱ می‌نامند. آیا راهی برای استفاده از بوها و مزه‌ها به عنوان کیفیت‌های آگاهانه طراحی معماری وجود دارد؟

تصویر ۳. اثر پیتر زومتر، موزه کولومبا، کلن آلمان، ۲۰۰۷ تصویر ۴. لوکوربوزیه، صومعه سن‌ماری لاتورت، فرانسه، ۱۹۶۰

طراحی تجربه

طراحی به‌واسطه رسانه‌ها و ابزار ارتباط بصری اتفاق می‌افتد، اما در طول چند دهه گذشته، گرایش تجربه‌گرا و پدیدارشناسانه زمینه را برای به‌چالش کشیدن طراحی‌های منحصربه‌ ترکیب‌بندی بصری، هندسه و تمایلات فرمال ایجاد کرده است. گرایش‌هایی به سمت و سوی آمبیانس و اتمسفر در معماری ظهور یافته که فهمی از حوزه تجربیات و تأثیرات معماری ورای دریافت‌های حسی متمرکز [یا در کانون دید] را بسط می‌دهند.

حس مقیاس و تناسبات به تنهایی می‌تواند آمبیانس‌ها [یا محیط‌های] خاصی را تداعی کند

1 introjection

1 Gaston Bachelard

2 Bachelard, Gaston (1983). Water and Dreams: An Essay on the Imagination of Matter. Dallas, TX: The Pegasus Foundation, p 1.

3 Andrei Tarkovsky

4 Tarkovsky, Andrei (1986). Sculpting in Time: Reactions on the Cinema. London: Bodley Head, p 110.

که هم جذاب و هم آزاردهنده باشند. این گرایش‌ها و حساسیت‌های جدید، آگاهی و روش‌هایی نو در طراحی همچون استفاده از ابزار «نشان‌گذاری»^۱ و ابزارهای ادبی به منظور عینی‌سازی و بیان تجربیات چندلایه، چندحسی، پویا و سکانس‌های زمان‌مند – همچون پیاده‌روی در میان پارک یا مسیرهای تجاری – را پیشنهاد می‌دهند.

تصویر ۵. اثر دیمیتریس بیکیونیس، منظر پیرامون آکروپولیس، آتن، یونان، ۱۹۵۷

فرم هنری رقص، روش‌های کورئوگرافی^۲ [یا هنر طراحی حرکات موزون] پیوستگی زمان‌مند حرکات را بسط داده و موسیقی جدید، روش‌های نشان‌گذاری [شبه نت‌نویسی] برای مجموعه‌های موسیقایی پیچیده را فراتر از نت‌نویسی‌های گذشته ارائه می‌کند. معماری نیز به‌طور مشابه نوعی کورئوگرافی [یا هنر طراحی حرکات موزون] دربارهٔ حرکت، کنش‌ها، تجربیات و احساسات است. همچون طراحی باغ و منظر که با فرآیند تغییر و رشد تدریجی – همانند تغییر جلوه‌های زیبایی‌شناختی گل‌ها و گیاهان – درگیر است. تکنیک‌های سنتی بیان معمارانه [به نظر می‌رسد که تنها بتوانند] اشکال ایستا را به ترسیم دریاورند، و نه موقعیت‌های پویا و فرآیندهای تبدیل شدن و تغییر را. اندیشهٔ اولیهٔ نت‌نویسی در حوزهٔ معماری در سال ۱۹۶۰ توسط لارنس هالپرین^۳ طراح منظر آمریکایی مطرح شد که پروژه‌هایی را [در این زمینه] در مسیرهای تجاری، فضاهای سبز، پارک‌ها و آب‌نماها انجام داد.^۴

درکنار گرایش‌های پدیدارشناسانه و تجربی معماری و محیط، ابزار جدیدی برای عینیت‌بخشی

۱ نشان‌گذاری معادل واژهٔ Scores انتخاب شده، همانطور که لارنس هالپرین در کتاب چرخهٔ آر.اس.وی.پی، واژه Scores را این‌گونه تعریف می‌کند: «نمادسازی [و نشان‌گذاری] از فرآیندهایی که در زمان امتداد می‌یابند. یکی از آشناترین انواع این نشان‌گذاری در نت‌نویسی موسیقی است اما من آن را به تمام تلاش‌های انسانی بسط می‌دهم.»

2 Choreography

۳ Lawrence Halprin: لارنس هالپرین، معمار منظر آمریکایی (۱۹۱۶–۲۰۰۹) در تلاش برای به تصویر کشیدن حرکت در میان فضا، ابزاری نو برای تنظیم حرکات موزون شهر طرح کرد. (برای توضیحات بیشتر رک: پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۹۷). سیر اندیشه‌های شهرسازی، ص ۲۹۱–۲۹۲)

4 See: Halprin, Lawrence (1970). The RSVP Cycles: Creative Processes in the Human Environment. New York : George Braziller; Process: Architecture 4, February 1978.

و برقراری ارتباط با واقعیت‌های حسی و وجودی، پدید آمده است که موضوع ادبیات و شعر را مطرح می‌کند. زمانی که قطعه‌ای فاخر از ادبیات خوانده می‌شود، ما ماهیت پیچیدهٔ محیط، فضاها، بناها، موقعیت‌ها و شخصیت‌های انسانی که مبتنی بر پیشنهادات کلامی نویسنده است را تخیل می‌کنیم. این ظرفیت جادویی کلمات شاعر یا رمان‌نویس، می‌تواند به‌خوبی به تصور فضایی، موقعیتی و ملموس معمار یا طراح بسط پیدا کند. مروان‌السید^۱، وندل برون^۲ و ریک جوی^۳ در پروژه هتل – تفرج‌گاه آمانگیری در کین یوتا^۴ (۲۰۰۸)، به‌جای نشان‌دادن طراحی به‌واسطهٔ مدارک بصری از طریق ترسیم، به‌صورت آگاهانه بر درهم‌تنیدگی کیفیت‌های تجربی واقعی با استفاده از توصیفات ادبی تأکید کردند.^۵ یکی از مطالعات اخیر در کاربرد ابزار زبانی و ادبی در طراحی شهری، نیز کتاب کلاسک هاویک با نام سواد شهری: خوانش و نگارش معماری است.^۶ نگارش معماری در حال حاضر به یک ایدهٔ معتبر تبدیل شده است.

بعد زیست‌شناسانه

علاوه بر حواس پنج‌گانهٔ ارسطویی، ما از سیستم‌های حسی‌ای برخورداریم که نمی‌توان در معماری آنها را به‌طور خودآگاه تشخیص داد و از آنها بهره گرفت. از نظر رودلف اشتاینر^۷ حواس ما در قالب دوازده حس لامسه، حس زندگی، حس خود–حرکت، تعادل، بویایی، چشایی، بینایی، حس دما، شنوایی، حس تکلم، حس مفهوم و حس نفس یا ایگو^۸ طبقه‌بندی می‌شوند. مهم‌ترین حس از میان این حواس در تجربهٔ معماری، می‌تواند حس وجودی باشد (که ترکیبی از حس زندگی و حس ایگو از دیدگاه اشتاینر است). ما بیش از این‌که به حس بصری‌مان به صورت جداگانه بسنده کنیم، با تمام حس وجودی‌مان با معماری درگیر می‌شویم. چطور یک معمار از طریق تجربیات برخاسته از حس وجودی‌اش، تصور و ایده‌پردازی می‌کند و آن را به اشتراک و گفتگو می‌گذارد؟ برای همه‌جانبه کردن پرسش از حس‌ها و عینیت بخشیدن به تأثیرات آن، مکانیزم‌های معین زیست‌شناختی در ما وجود دارد، همچون فاصله‌های فضایی که به‌صورت ناآگاهانه در موقعیت‌های رفتاری متفاوت تنظیم شده‌اند. همانطور که ادوارد هال^۹ متخصص حوزهٔ انسان‌شناسی در کتاب‌های تأثیرگذارش در دههٔ ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ میلادی آن را مطرح نمود.^{۱۰} او نقش و سلسله‌مراتب حواس را خاص شرایط فرهنگی معرفی کرد و از منظر انسان‌شناسانه، این واقعیت که زمینهٔ اخلاقی فعالیت‌های طراحی در حیطه‌های فرهنگی مورد تردید است را نشان داد. طراحی در بستر فرهنگی بیگانه، به خطر تفسیر غلط و زیاد ساده‌پنداشتن کدهای رفتاری نیمه‌آگاه و نیز نادیده‌انگاشتن واقعیت‌های حسی بیگانه با پیش‌زمینه‌های متفاوت فرهنگی طراح منجر می‌شود.

در رشتهٔ معماری، پذیرش بی‌چون‌وچرای فرآیند جهانی شدن از اساس مورد بحث و تردید است. علاوه بر این ادوارد هال خاطرنشان می‌کند که تحقیقات نشان می‌دهد حتی غدد درون‌ریز ما با جهان خارج و انسان‌های دیگر ارتباط برقرار می‌کنند.^{۱۱} آخرین تحقیقات برای فهم این موضوع که ما چگونه با جهان رابطهٔ متقابل برقرار می‌کنیم، پژوهشی دربارهٔ باکتری‌ها است

1 Marwan Al-Sayed

2 Wendell Burnette

3 Rick Joy

4 Amangiri, Kane County, Utah

5 See Pallasmaa, Juhani (2002). Rick Joy: Desert Works. New York: Princeton University Press, p 20.

6 Havik, Klaske (2014). Urban Literacy: Reading and Writing Architecture, nai010 (Delft).

7 Rudolf Steiner

8 See Soesman, Albert (1998). Our Twelve Senses: Wellsprings of the Soul. Stroud, Gloucestershire: Hawthorn Press.

9 Edward T Hall

10 See Hall, Edward T. (1966). The Hidden Dimension. New York: Anchor Books, Doubleday; Hall, Edward T. (1976) Beyond Culture. New York: Anchor Books.

11 The research on the chemical communication of the endocrine glands was carried out by AS Parkes and HM Bruce in 1961: The Hidden Dimension, op cit, pp 33–4.

که اطلاعات حیاتی و واکنش‌های متابولیسم بدن ما را در موقعیت‌های مختلف زندگی پردازش می‌کنند. پیامدهای این واقعیت که ما دی‌ان‌ای‌های باکتریایی بیشتری از دی‌ان‌ای‌های بشر داریم، در فهم طراحی محیطی چیست؟

شکی نیست که وظیفه و رسالت معمار ایجاب می‌کند که فهم پدیده[ها] فراتر از حس بینایی اتفاق بیفتد و تیزبینی‌هایی از رابطهٔ متقابل که به‌سختی بتواند از طریق ابزارهای بصری به گفتگو گذاشته شود. امروزه، نیاز اصلی در تحقیق، آموزش و عمل، بسط ظرفیت‌های تخیل و انتقال فکر طراح، فراتر از قلمروی بینایی برای شناسایی و فهم بدن‌مند و فراگیر است. این فهم می‌تواند به‌واسطهٔ درونی‌سازی و تخیل همدلانه به‌دست بیاید. در اصل حواس و رفتارهای ما از نظر زیستی شرطی شده‌اند، بنابراین در آموزش معماری باید چنین جنبه‌های زیست‌شناسانه‌ای نیز دیده شوند. صحت تجربهٔ ما از واقعیت در ماهیت لایه‌ای، هماهنگ و متعامل نهفته است که ما را به عنوان یک موجود بشری کامل با همهٔ حواس، احساسات، گرایز، خاطره‌ها و تخیلمان درگیر می‌کند.

این سؤالات فهمی زیست‌شناسانه و زیست‌تاریخ‌شناسانه از خودمان را می‌طلبند و اینکه این فهم می‌تواند نهایتاً پاسخی به سؤالات مطرح شدهٔ فوق باشد. ادوارد ویلسون^۱ زیست‌شناس [درکتاب] علم و اخلاقیات زندگی اندیشه‌اش را اینگونه برانگیزاننده مطرح می‌کند: «بزرگ‌ترین مشکل ما برخاسته از این حقیقت آن است که نمی‌دانیم چه هستیم و با هم سر اینکه می‌خواهیم چه باشیم توافق نداریم»^۲. طراحی نیازمند آن است که بر پایهٔ فهمی آگاهانه از زیست‌شناختی بنیان نهاده شود.

تصویر ۶. اثر سیگارد لورنتس، کلیسای سن مارک (st Mark)، استکهلم، سوئد، ۱۹۶۰

1 Edward O Wilson

2 Wilson, Edward O (1984). Biophilia: The Human Bond With Other Species. Cambridge, MA and London: Harvard University Press, p 20.

University of Art

Andišnāme-ye Me'māri

Bi-Quarterly Journal of Architectural Research

Vol.1 - No.1 - Spring & Summer 2021

ISSN:

Table of Content

11	Evidence – Based Design (EBD) Methodology in Healthcare Facilities with Benchmarking Approach (Case Study: Satisfaction Survey of Imam Khomeini Hospital Inpatients of the Quality of Hospital Spaces)
	Aida Sadeghi / Seyed–Behshid Hosaini
27	Evaluation of the quality of low-income housing environments (Case Study: Mehr residential complex of Hashtgerd)
	Zahra Sadrian / Seyed–Abbas Yazdanfar / Seyed–Bagher Hosseini / Saeid Norouzian–Maleki
47	A study on design process relationship between architecture and computer science Investigating the role of computational thinking on architectural design procedure
	Alireza Fazel / Alireza Mostaghni
63	A Review on Building Energy Studies in Iran
	Rima Fayaz / Nooshin Abolhasani / Maryam Fakhari
89	Review of Energy Retrofit Interventions of External Walls
	Behrouz Mohammad–Kari / Moloud Karimian
113	Integrated Design Process of Green Buildings: Peoples and Strategies
	Seyede Elham Farhanian / Seyed–Abbas Yazdanfar / Ehsan Arab Anvari
147	Design for Sensory Reality: From Visuality to Existential Experience
	Written by: Juhani Pallasmaa / Translated by: Arezou Monshizadeh & Mahsa Masoudi

Editorial board (in alphabetical order):

Zahra Ahari	Associate Professor, Department of Architectural History and Conservation, School of Architecture and Urban Studies, Shahid Beheshti University
Seyed Mohammad Beheshti	Faculty Member of Higher Education Centre for Cultural Heritage Expert in History of Architecture and Cultural Heritage
Mohsen Faizi	Professor, School of Architecture and Environmental Design, Iran University of Science & Technology
Rima Fayaz	Associate Professor, School of Architecture and Urban Studies, University of Art
Eisa Hojjat	Professor, School of Architecture, College of Fine Arts, University of Tehran
Seyed Behshid Hosaini	Professor, School of Architecture and Urban Studies, University of Art
Manoochehr Moazami	Assistant Professor, School of Architecture and Urban Studies, University of Art
Alireza Mostaghni	Associate Professor, School of Architecture and Urban Studies, University of Art

Executive Officials

Mahsa Bagheri	Director of Internal Affairs
Ali Abdi	Graphic Designer

Scientific Advisors Of This Issue

Nadieh Imani
Arezou Monshizadeh
Mohammadreza Rahimzadeh

Editors

Abolfazl Tavakoli Shandiz	Literary Editor
---------------------------	-----------------

Vision

Bi-Quarterly Journal of **Andišnāme-ye Me'māri** is a scientific journal that presents the results of original research by researchers and experts in various fields of architecture and related to architecture. The aim of the journal is generalization of knowledge in the field and interdisciplinary fields of architecture and to provide solutions and study of issues and challenges related to the past and present architecture inside and outside the country. The journal welcomes articles from research reports, doctoral dissertations, master's theses, free research with scientific content, review articles, translations with valuable content, introduction and critique of the masterpieces of architecture in Iran and abroad.

Scope

Andišnāme-ye Me'māri Journal has been launched to achieve the following goals:

- Meeting the scientific needs of the country in the field of architecture and related fields such as architectural theory, architectural history, architectural criticism, architectural technology, challenges of architecture in the country and abroad, sustainable architecture, green architecture, interdisciplinary fields of Architecture such as architecture and energy, building physics and architecture, bionic architecture, project management and construction, structural topics in architecture, application of software and artificial intelligence in architecture and other areas related to architecture.
- Meeting the scientific and research needs of the country in the field of architecture and fields related to architecture
- Development of theoretical and practical knowledge in the field of architecture and fields related to architecture through the publication of fundamental, developmental, applied and review articles
- Publication of the latest findings in the above cases for the benefit of domestic and foreign researchers and experts
- Improving the scientific quality of the journal to obtain a high domestic and international academic rank

University of Art

Andišnāme-ye Me'māri

Bi-Quarterly Journal of Architectural Research
Vol.1 - No.1 - Spring & Summer 2021

License holder: University of Art
Editor-in-Chief: Alireza Mostaghni
Editor: Rima Fayaz
Manager: Mahsa Bagheri
Graphic Designer: Ali Abdi

Publisher: University of Art
Address: No. 56, Sakhaei St., Hafez Ave., Tehran, Iran
Postal Code: 1136813518
P.O. Box: 11155-655

Website: arcand.journal.art.ac.ir
Email: arcand@art.ac.ir

Ministry of Culture & Islamic Guidance Reg. No 85147

Copyright © 2021 University of Art;
All Rights Reserved.
The views expressed in this journal do not necessarily reflect
the views of University of Art.

Andišnāme-ye Me'māri

The Journal of Architectural Research
Vol.1 - No.1 - Spring & Summer 2021

**Evidence – Based Design (EBD) Methodology in Healthcare Facilities with Benchmarking Approach
(Case Study: Satisfaction Survey of Imam Khomeini Hospital Inpatients of the Quality of Hospital
Spaces) (11-25)**

Aida Sadeghi / Seyed-Behshid Hosaini

**Evaluation of the quality of low-income housing environments
(Case Study: Mehr residential complex of Hashtgerd) (27-45)**

Zahra Sadrian / Seyed-Abbas Yazdanfar / Seyed-Bagher Hosseini / Saeid Norouzian-Maleki

**A study on design process relationship between architecture and computer science
Investigating the role of computational thinking on architectural design procedure (47-60)**

Alireza Fazel / Alireza Mostaghni

A Review on Building Energy Studies in Iran (63-87)

Rima Fayaz / Nooshin Abolhasani / Maryam Fakhari

Review of Energy Retrofit Interventions of External Walls (89-111)

Behrouz Mohammad-Kari / Moloud Karimian

Integrated Design Process of Green Buildings: Peoples and Strategies (113-145)

Seyede Elham Farhanian / Seyed-Abbas Yazdanfar / Ehsan Arab Anvari

Design for Sensory Reality: From Visuality to Existential Experience (147-154)

Written by: Juhani Pallasmaa / Translated by: Arezou Monshizadeh & Mahsa Masoud

Educational & Research News (157-173)